

sibile est, id potest digito ostendi: quoniam posset etiam anima corruptibilis dici; nam vitiis morum ipsa corrumpitur. « Et mortale hoc induere immortalitatem » cum legitur, eadem significatur visibilis caro, quia in eam identidem velut digitus intenditur. Potest enim et anima sicut corruptibilis propter morum vitia, ita etiam mortalis dici. « Mors quippe animæ est apostatare a » Deo¹: » quod primum ejus peccatum in paradiso sacris Litteris continetur².

XXIV. Resurget igitur corpus secundum christianam fidem, quæ fallere non potest. Quod cui videtur incredibile, qualis nunc sit caro attendit, qualis autem futura sit non considerat: quia illo tempore immutationis angelicæ non jam caro erit et sanguis, sed tantum corpus. Cum enim de carne Apostolus loqueretur: « Alia, inquit, » caro pecorum, alia volucrum, alia piscium, alia serpentum; et corpora coelestia, et corpora terrestria³. » Non enim dixit: Et caro coelestis; dixit autem: « Et » coelestia et terrestria corpora. » Omnis enim caro etiam corpus est, non autem omne corpus etiam caro est: primo in istis terrestribus, quoniam lignum corpus est, sed non caro: hominis autem vel pecoris et corpus et caro est: in coelestibus vero nulla caro, sed corpora simplicia et lucida, quæ appellat Apostolus spiritalia; nonnulli autem vocant ætherea. Et ideo non carnis resurrectioni contradicit illud quod ait: « Caro et sanguis » regnum Dei non possidebunt⁴: » sed quale futurum sit quod nunc caro et sanguis est, prædicat. In qualem naturam quisquis hanc carnem converti posse non credit, gradibus ducendus est ad fidem. Si enim ab eo quæras utrum terra in aquam possit converti, propter vicinitatem non ei videtur incredibile. Rursum si quæ-

¹ Eccli. x, 14. — ² Gen. iii, 6. — ³ 1 Cor. xv, 39. — ⁴ Ibid. 50.

ras, utrum aqua possit in aërem; neque hoc absurdum esse respondet, vicina enim sunt sibi. Et de aëre si quæretur, utrum in æthereum corpus, id est, cœleste possit mutari; jam ipsa vicinitas persuadet. Quod ergo per hos gradus fieri posse concedit, ut terra in corpus æthereum convertatur, cur non accedente Dei voluntate, qua corpus humanum supra aquas potuit ambulare, celerime id fieri posse, quemadmodum dictum est: « In » ictu oculi¹, » sine ullis talibus gradibus credit, sicut plerumque fumus in flammam mira celeritate convertitur? Caro enim nostra utique ex terra est: philosophi autem, quorum argumentis sæpius resurrectioni carnis resistitur, quibus asserunt nullum esse posse terrenum corpus in cœlo, quodlibet corpus in omne corpus converti et mutari posse concedunt. Qua corporis resurrectione facta a temporis conditione liberati, æterna vita ineffabili charitate atque stabilitate sine corruptione perfruemur. Tunc enim fiet illud quod scriptum est: « Ab- » sorpta est mors in victoriam. Ubi est, mors, aculeus » tuus? ubi est, mors, contentio tua²? »

XXV. Hæc est fides quæ paucis verbis tenenda in Symbolo novellis Christianis datur. Quæ pauca verba fidelibus nota sunt, ut credendo subjungentur Deo, subjugati recte vivant, recte vivendo cor mundent, corde mundato quod credunt intelligant.

¹ 1 Cor. xv, 52. — ² Ibid. 54.

S. AUR. AUGUSTINI

HIPPONENSIS EPISCOPI

DE FIDE ET OPERIBUS

LIBER UNUS¹.

REFELLITUR ERROR QUORUMDAM TRIPLEX, ET CONTRA DEMONSTRATUR. 1°. NON OMNES INDISCRETE ADMITTENDOS AD BAPTISMUM, SICQUE ESSE TOLERANDOS IN ECCLESIA MALOS, UT NON NEGLIGATUR ECCLESIASTICA DISCIPLINA. 2°. BAPTIZANDIS NON SOLIUS FIDEI, SED VITÆ ETIAM CHRISTIANÆ TRADENDAS ESSE REGULAS. 3°. BAPTIZATOS DENUM, NISI VITAM MALAM MUTARINT, NUNQUAM AD SALUTEM ÆTERNAM FIDE SOLA PERVENTUROS.

I. QUIBUSDAM videtur² indiscrete omnes admittendos esse ad lavacrum regenerationis, quæ est in Christo Jesu Domino nostro, etiamsi malam turpemque vitam facinoribus et flagitiis evidentissimis notam mutare noluerint, atque in ea se perseveraturos aperta etiam professione declaraverint. Verbi gratia, si quisquam meretrici adhæret, non ei prius præcipiatur ut ab ea discedat, et tunc ve-

¹ Scriptus c'irea initium anni 413. — Vide *Retract. lib. II, cap. 38.* —

² Vide D. Guillon, tom. XXI, p. 302-312.

niat ad baptismum, sed **etiam** cum ea manens mansurum-que se confidens, seu **etiam** profitens, admittatur et baptizetur, nec impediatur fieri membrum Christi, etiamsi membrum meretricis esse **perstiterit**¹: sed postea doceatur quam sit hoc malum, jamque baptizatus de mutandis in melius moribus **instruatur**. Perversum enim putant atque præposterum, **prius** docere quemadmodum debeat vivere Christianus, et **deinde** baptizari. Sed censent præcedere debere baptismi **sacramentum**, ut deinde sequatur vitæ morumque **doctrina**: quam si tenere et custodire voluerit, utiliter fecerit; si autem noluerit, retenta fide christiana, sine qua in æternum periret, in quolibet scelere immunditiaque **permanserit**, salvum eum futurum tanquam per ignem, **velut** qui ædificaverit super fundamentum quod est **Christus**, non aurum, argentum, lapides pretiosos, sed **ligna**, fœnum, stipulam²; id est, non justos castosque **mores**, sed iniquos et impudicos.

II. Ad hanc autem **disputationem** videntur impulsus, quod eos moverit, non **admitti** ad baptismum qui dimissis uxoribus alias duxerint³, vel fœminas quæ dimissis viris aliis nupserint: **quia** hæc non conjugia, sed adulteria esse Dominus **Christus** sine ulla dubitatione testatur. Cum enim negare non **possent** esse adulterium, quod Veritas adulterium esse **sine** ambage confirmat, eisque suffragari vellent ad **accipiendum** baptismum, quos hujusmodi laqueo ita captos viderent, ut si non admitterentur ad baptismum, **sine** ullo sacramento mallent vivere vel etiam mori, **quam** disrupto adulterii vinculo liberari: humana quadam **miseratione** commoti sunt ad eorum causam sic **suscipiendam**, ut omnes cum eis facinorosos et flagitiosos, **etiam** nulla prohibitione correptos, nulla instructione **correctos**, nulla pœnitentia mutatos

¹ 1 Cor. vi, 15. — ² Id. iii, 12. — ³ Matth. xix, 9.

ad baptismum admittendos esse censerent; existimantes eos, nisi fieret, in æternum esse perituros; si autem fieret, etiam in illis malis perseverantes salvos per ignem futuros.

III. Quibus respondens, hoc primum dico, ne quis ea testimonia Scripturarum, quæ commixtionem bonorum et malorum in Ecclesia vel præsentem indicant, vel futuram prænuntiant, sic accipiat, ut disciplinæ severitatem sive diligentiam solvendam omnino atque omittebam, non illis edoctus litteris, sed sua opinione deceptus existimet. Neque enim, quia illam primi populi permixtionem Moyses Dei famulus patientissime perferabat, ideo non in multos etiam gladio vindicavit. Et Phinees sacerdos adulteros simul inventos ferro ultore confixit⁴. Quod utique degradationibus et excommunicationibus significatum est esse faciendum hoc tempore, cum in Ecclesiæ disciplina visibilis fuerat gladius cessaturus. Nec, quia beatus Apostolus inter falsos fratres tolerantissime congemiscit², et quosdam etiam diabolicis invidentiæ stimulis agitados, Christum tamen prædicare permittit³, ideo parcendum censet illi, qui uxorem patris sui habuit, quem præcipit congregata Ecclesia tradendum Satanæ in interitum carnis⁴, ut spiritus salvus sit in die Domini Jesu: aut ideo ipse alios non tradidit Satanæ, ut discerent non blasphemare⁵: aut frustra dicit: « Scripsi vobis in Epistola, non commisceri fornicariis, » non utique fornicariis hujus mundi, aut avaris, aut » raptoribus, aut idolis servientibus; alioquin debueratis » de hoc mundo exire: nunc autem scripsi vobis non » commisceri, si quis frater nominatur aut fornicator, » aut idolis serviens, aut avarus, aut maledicus, aut

¹ Num. xxv, 5-7. — ² 2 Cor. xi, 26. — ³ Philip. i, 15. — ⁴ 1 Cor. v, 4. — ⁵ 1 Tim. i, 20.

» ebriosus, aut rapax; cum hujusmodi nec cibum qui-
 » dem sumere. Quo enim mihi de iis qui foris sunt judi-
 » care? Nonne de iis qui intus sunt vos judicatis? De his
 » autem qui foris sunt Deus judicabit. Auferte malum ex
 » vobis ipsis¹. » Ubi quidem aliqui id quod dictum est :
 « Ex vobis ipsis, » ita intelligunt, ut ex se ipso unus-
 quisque auferat malum, hoc est, ut ipse sit bonus. Sed
 utrolibet modo intelligatur, sive ut severitate Ecclesie
 mali excommunicationibus corripiantur, sive ut se quis-
 que corripiendo et corrigendo a se ipso auferat malum;
 illud tamen quod supra dictum est, non habet ambigui-
 tatem, ubi præcipit non commisceri eis fratribus, qui in
 aliquo supra dicto vitio nominantur, id est, noti famosi-
 que sunt. Quo autem animo et qua charitate misericors
 ista severitas adhibenda sit, non solum eo loco ubi ait,
 « Ut spiritus salvus sit in die Domini Jesu; » sed alibi
 quoque evidenter ostendit dicens : « Si quis non obaudit
 » verbo nostro per epistolam, hunc notate, et nolite
 » commisceri cum eo, ut erubescat, et non ut inimicum
 » eum existimetis, sed corripite ut fratrem². »

IV. Et ipse Dominus exemplum singulare patientiæ,
 qui etiam in duodecim Apostolis usque ad passionem
 diabolum pertulit; et qui ait : « Sinite utraque crescere
 » usque ad messem, ne forte dum vultis colligere zizania,
 » simul eradicetis et triticum³; » retiaque illa in similitu-
 dine Ecclesie usque ad littus, hoc est, usque ad sæculi
 finem bonos et malos pisces habitura prædixit; et cætera,
 si qua de permixtione bonorum et malorum sive aperte
 sive per similitudines locutus est : non ideo tamen omit-
 tendam censuit Ecclesie disciplinam; imo vero admo-
 nuit adhibendam, quando ait : « Attendite vobis : si
 » peccaverit in te frater tuus, vade, et corripe eum inter

¹ 1 Cor. v, 9-13. — ² 2 Thess. iiii, 14. — ³ Matth. xiiii, 29.

» te et ipsum solum. Si audierit te, lucratus eris fratrem
 » tuum. Si autem non audierit te, assume tecum unum
 » vel duos, ut in ore testium duorum vel trium stet omne
 » verbum. Quod si non audierit eos, dic Ecclesie. Si
 » autem nec Ecclesiam audierit, sit tibi tanquam æthnicus
 » et publicanus. » Deinde ipsius severitatis terrorem gra-
 vissimum adjecit etiam eo loco, dicens : « Quæ solveritis
 » in terra, soluta erunt et in cælo; et quæ ligaveritis in
 » terra, ligata erunt et in cælo⁴. » Prohibet etiam sanc-
 tum dari canibus². Nec contrarius est Apostolus Domino,
 quia dicit : « Peccantes coram omnibus argue, ut cæteri
 » timorem habeant³; » cum ille dicat : « Corripe eum inter
 » te et ipsum solum⁴. » Utrumque enim faciendum est,
 sicut infirmitatis diversitas admonet eorum, quos uti-
 que non perdendos, sed corrigendos curandosque susce-
 pimus; et alius sic, alius autem sic sanandus est. Ita
 etiam est ratio dissimulandi et tolerandi malos in Eccle-
 sia : et est rursus ratio castigandi et corripiendi, non ad-
 mittendi vel a communione removendi.

V. Errant autem homines, non servantes modum; et
 cum in unam partem procliviter ire cœperint, non res-
 piciunt divinæ auctoritatis alia testimonia, quibus pos-
 sint ab illa intentione revocari, et in ea quæ ex utrisque
 temperata est veritate ac moderatione consistere : nec in
 hac re tantum, de qua nunc quæstio est, sed etiam in
 aliis multis. Nam quidam intuentes divinarum testimonia
 litterarum, quibus unus Deus colendus insinuat, eum-
 dem Patrem qui est Filius, sanctumque Spiritum puta-
 verunt : alii rursus veluti morbo contrario laborantes,
 cum attenderent ea quibus Trinitas declaratur, nec va-
 lerent intelligere quomodo sit unus Deus, cum et Pater

¹ Matth. xviii, 15-18. — ² Id. vii, 6. — ³ 1 Tim. v, 20. — ⁴ Matth. xviii, 15.

non sit Filius, nec Filius sit Pater, nec Spiritus sanctus aut Filius aut Pater, diversitates etiam substantiarum asserendas putaverunt. Quidam intuentes in Scripturis sanctæ virginitatis laudem, connubia damnaverunt: quidam rursus ea testimonia consecrantes quibus casta conjugia prædicantur, virginitatem nuptiis æquaverunt. Quidam cum legerent: « Bonum est, fratres, non man- » ducare carnem, neque bibere vinum¹, » et nonnulla similia; creaturam Dei, et, quas voluerunt, escas immundas esse senserunt: quidam vero legentes: « Omnis » creatura Dei bona est, et nihil adjiciendum quod cum » gratiarum actione percipitur², » in voracitatem violentiamque collapsi sunt; non sibi valentes auferre vitia, nisi eis e contrario vel tanta vel majora succederent.

VI. Sic etiam in hac causa, quæ habetur in manibus, quidam intuentes præcepta severitatis, quibus admonemur corripere inquietos, non dare sanctum canibus, ut ethnicum habere Ecclesiæ contemptorem, a compage corporis membrum quod scandalizat avellere; ita perturbant Ecclesiæ pacem, ut conentur ante tempus separare zizania, atque hoc errore cæcati ipsi potius a Christi unitate separentur. Qualis nobis causa est adversus schisma Donati. Et hoc non cum illis qui noverunt Cæcilianum, non veris, sed calumniosis criminibus appetitum, et perniciosam sententiam suam mortifero pudore non deserunt, sed cum illis quibus dicimus: Etiam si mali fuissent propter quos in Ecclesia non estis, vos tamen eos ferendo quos emendare aut segregare minime poteratis, in Ecclesia permanere debuistis. Quidam vero e contrario periclitantes, cum bonorum malorumque commixtionem in Ecclesia demonstratam vel prædictam esse perspexerint, et patientiæ præcepta didicerint (quæ ita nos

¹ Rom. xiv, 21. — ² 1 Tim. iv, 4.

firmissimos reddunt¹, ut etiam si videntur in Ecclesia esse zizania, non tamen impediatur aut fides, aut charitas nostra, ut quoniam zizania esse in Ecclesia cernimus, ipsi de Ecclesia recedamus), destituendam putant Ecclesiæ disciplinam, quamdam perversissimam securitatem præpositis tribuentes; ut ad eos non pertineat nisi dicere quid cavendum quidve faciendum sit, quodlibet autem quisque faciat non curare.

VII. Nos vero ad sanam doctrinam pertinere arbitramur ex utrisque testimoniis vitam sententiamque moderari, ut et canes in Ecclesia propter pacem Ecclesiæ toleremus, et canibus sanctum, ubi pax Ecclesiæ tuta est, non demus. Cum ergo sive per negligentiam præpositorum, sive per aliquam excusabilem necessitatem, sive per occultas obreptiones invenimus in Ecclesia malos, quos ecclesiastica disciplina corrigere aut coercere non possumus; tunc (ne ascendat in cor nostrum impia et perniciosa præsumptio, qua existimemus nos ab his esse separandos, ut peccatis eorum non inquinemur, atque ita post nos trahere conemur veluti mundos sanctosque discipulos, ab unitatis compage quasi a malorum consortio segregatos), veniant in mentem illæ de Scripturis similitudines et divina oracula vel certissima exempla, quibus demonstratum et prænuntiatum est, malos in Ecclesia permixtos bonis usque in finem sæculi tempusque judicii futuros, et nihil bonis in unitate ac participatione sacramentorum qui eorum factis non consenserint obfuturos. Cum vero eis per quos Ecclesia regitur, adest salva pace Ecclesiæ potestas disciplinæ adversus improbos aut nefarios exercendæ, tunc rursus, ne socordia segnitiæque dormiamus, aliis aculeis præceptorum, quæ ad severitatem coercitionis pertinent, excitandi sumus, ut gressus nostros in via

¹ Ex Cypriani epist. 1 ad Confessores de schismate reversos.

Domini ex utrisque testimoniis illo duce atque adjutore dirigentes, nec patientiæ nomine torpescamus, nec obtentu diligentiae sæviamus.

VIII. Hac ergo secundum sanam doctrinam moderatione servata, videamus unde agitur, id est, utrum ad percipiendum baptismum sic admittendi sunt homines, ut nulla ibi vigilet diligentia, ne sanctum canibus detur; usque adeo ut nec apertissimi adulterii perpetratores et ejus perseverantiæ professores a sacramento tantæ sanctitatis videantur arcendi: quo sine dubio non admitterentur, si per ipsos dies, quibus eandem gratiam percepturi, suis nominibus datis, abstinentia, jejuniis, exorcismisque purgantur, cum suis legitimis et veris uxoribus se concubituros profiterentur, atque hujus rei, quamvis alio tempore licitæ, paucis ipsis solemnibus diebus nullam continentiam servaturos. Quomodo igitur ad illa sancta recusans correctionem adulter admittitur, quo recusans observationem non admittitur conjugatus?

IX. Sed prius, inquiunt, baptizetur; deinde doceatur quid ad bonam vitam moresque pertineat. Fit hoc ubi quemquam forte dies urget extremus, ut ad verba paucissima, quibus tamen omnia continentur credat, sacramentumque percipiat, ut si ex hac vita emigraverit, liberatus exeat a reatu præteritorum omnium peccatorum. Si autem sanus petit, spatiumque discendi est, quod aliud opportunius tempus reperiri potest, quo audiat quemadmodum fidelis fieri ac vivere debeat, quam illud cum attentiore animo atque ipsa religione suspenso saluberrimæ fidei sacramentum petit? An usque adeo dissimulamus a sensibus nostris, ut vel nos ipsos non recordemur quam fuerimus attentis atque sollicitis quid nobis præciperent a quibus catechizabamur, cum fontis illius sacramenta peteremus, atque ob hoc Competentes etiam

vocaremur; vel non intueamur alios, qui per annos singulos ad lavacrum regenerationis accurrunt, quales sint ipsis diebus quibus catechizantur, exorcizantur, scrutantur, quanta vigilantia conveniant, quo studio ferveant, qua cura pendeant? Si tunc tempus non est discendi, quæ vita congruat tanto, quod accipere desiderant, sacramento; quando erit? An vero cum acceperint, in tantis criminibus permanentes etiam post baptismum, non novi homines, sed rei veteres? ut videlicet perversitate mirabili prius eis dicatur: Induite hominem novum; et cum induti fuerint, postea dicatur: Exuite veterem: cum Apostolus sanum ordinem tenens dicat: « Exuite » veterem, et induite novum¹; » et ipse Dominus clamet: « Nemo assuit pannum novum vestimento veteri, et nemo » mittit vinum novum in utres veteres². » Quid autem aliud agit totum tempus, quo Catechumenorum locum et nomen tenent, nisi ut audiant quæ fides et qualis vita debeat esse Christiani; ut cum se ipsos probaverint, tunc de mensa Domini manducant, et de calice bibant? Quoniam « Qui manducat et bibit indigne, judicium sibi » manducat et bibit³. » Quod autem fit per omne tempus, quo in Ecclesia salubriter constitutum est, ut ad nomen Christi accedentes Catechumenorum gradus excipiat; hoc fit multo diligentius et instantius his diebus, quibus Competentes vocantur, cum ad percipiendum baptismum sua nomina jam dederunt.

X. Quid si, inquiunt, virgo nesciens viro nupserit alieno? Hoc si semper nesciat, nunquam ex hoc erit adultera: si autem sciat; jam ex hoc esse incipiet, ex quo cum alieno viro sciens cubaverit. Sicut in jure prædiorum, tandiu quisque bonæ fidei possessor rectissime dicitur, quandiu se possidere ignorat alienum: cum vero

¹ Coloss. III, 9, 10. — ² Matth. IX, 16, 17. — ³ 1 Cor. XI, 29.

scierit, nec ab aliena possessione recesserit, tunc malæ fidei perhibetur, tunc juste injustus vocatur. Absit ergo, ut sensu plane non humano, sed plane vano sic doleamus cum flagitia corriguntur, tanquam connubia dirimantur: maxime in civitate Dei nostri, in monte sancto ejus¹, hoc est, in Ecclesia, ubi nuptiarum non solum vinculum, verum etiam sacramentum ita commendatur, ut non liceat viro uxorem suam alteri tradere: quod in republica tunc Romana, non solum minime culpabiliter, verum etiam laudabiliter Cato fecisse perhibetur². Neque hinc diutius modo disputare opus est, cum et illi quibus respondeo non audeant affirmare, nullum hoc esse peccatum, neque negent esse adulterium, ne ipsi Domino sanctoque Evangelio aperte convincantur obsistere. Sed cum eis placet primum admittendos esse tales ad percipiendum baptismi sacramentum et ad Dominicam mensam, etiamsi correctionem voce manifestissima recusaverint: imo vero nihil eos de hac re prorsus admoneri oportere, sed postea doceri; ut si præcepti observationem receperint, culpamque correxerint, habeantur in tritico; si autem contempserint, inter zizania tolerantur: satis ostendunt non se crimina ista defendere, aut quasi levia vel nulla sint agere. Quis enim adulterium bonæ spei Christianus nullum seu parvum crimen existimet?

XI. Ordinem tamen, quo hæc in aliis vel corrigantur vel ferantur, de Scripturis sanctis se proferre arbitrantur, cum dicunt Apostolos sic egisse: et de litteris eorum quædam testimonia proferunt, ubi reperiuntur prius insinuasse doctrinam fidei, ac deinde morum tradidisse præcepta. Atque hinc intelligi volunt, fidei tantummodo regulam baptizandis esse insinuandam, postea vero jam baptizatis etiam vitæ in melius mutandæ præcepta tra-

¹ Psal. XLVII, 2. — ² Plutarch. in Catone minore.

denda; quasi aliquas Apostolorum Epistolas legant ad eos qui baptizandi sunt datas, ubi de sola fide disputaverunt; et alias ad baptizatos, quibus præcepta de malis cavendis bonisque instituendis moribus continentur. Cum igitur eos ad Christianos jam baptizatos dedisse litteras constet, cur utroque sermone contextæ sunt, et eo scilicet qui ad fidem, et eo qui ad vitam bonam pertinet? An forte jam placet ut baptizandis utrumque non demus, et baptizatis utrumque reddamus? Quod si absurde dicitur, ergo fateantur Apostolos doctrinam suam ex utroque perfectam suis Epistolis indidisse; sed propterea plerumque insinuasse prius fidem, ac deinde quod ad vitam bonam pertinet subjecisse, quia et in homine ipso nisi præcedat fides, vita bona sequi non poterit. Quidquid enim homo veluti recte fecerit; nisi ad pietatem quæ ad Deum est, referatur, rectum dici non oportet. Quod si arbitrarentur aliqui stulti et nimis imperiti Apostolorum Epistolas ad Catechumenos datas, profecto etiam ipsi faterentur, nondum baptizatis præcepta morum qui fidei congruant, simul cum fidei regulis intimanda: nisi forte ad hanc necessitatem sua nos isti disputatione compellunt, ut primas partes Epistolarum apostolicarum, ubi de fide loquuntur, Catechumenis legendas velint; posteriores autem fidelibus, ubi jam præcipitur quemadmodum Christiani vivere debeant. Quod si stultissimum est dicere; nullum ergo documentum est hujus opinionis ex Epistolis Apostolorum, cur ideo arbitremur baptizandos de sola fide, baptizatos autem de moribus admonendos, quia illi primis partibus litterarum suarum commendaverunt fidem, ac postea consequenter ut bene a fidelibus viveretur hortati sunt. Quamvis enim illud prius, hoc posterius, sæpissime tamen una contextione sermonis utrumque Catechumenis, utrumque fidelibus, utrumque baptizan-

dis, utrumque baptizatis, sive ut instruantur, sive ne obliviscantur, sive ut profiteantur, sive ut confirmentur, doctrina sanissima et diligentissima prædicandum est. Epistolæ itaque Petri, Epistolæ Joannis, de quibus quædam testimonia commemorant, addant et Pauli et aliorum Apostolorum, ea ratione accipiendum est quod adverterunt prius de fide ac postea de moribus dici, quam, nisi fallor, apertissime exposui.

XII. Sed in Actibus Apostolorum Petrus, inquit, sic allocutus est illos, qui verbo audito baptizati sunt uno die tria millia, ut eis solam fidem, qua in Christum crederent, prædicaret. Qui cum dixissent: « Quid faciemus? » respondit eis: Agite poenitentiam; et baptizetur unusquisque vestrum in nomine Domini Jesu Christi in remissionem peccatorum, et accipietis donum Spiritus sancti¹. » Cur ergo non advertunt quod dictum est, « Agite poenitentiam? » Ibi est enim vitæ veteris expolatio, ut nova induantur qui baptizantur. Cui autem fructuosa est poenitentia, quæ agitur de mortuis operibus, si in adulterio perseveret aliisque sceleribus, quibus dilectio mundi hujus involvitur?

XIII. Sed infidelitatis, inquit, tantummodo, qua in Christum non crediderunt, eos voluit agere poenitentiam. Mira præsumptio, (nolo enim quidquam gravius dicere), quando eo audito quod dictum est: « Agite poenitentiam, » solius infidelitatis acta dicitur, cum vita mutanda ex vetere in novam doctrina Evangelica traderetur, ubi utique et illud est quod in ea sententia ponit Apostolus: « Qui furabatur, jam non furetur²: » et cætera, quibus exequitur quid sit deponere veterem hominem et induere novum. In his autem ipsis verbis Petri habent unde admoneri potuissent, si diligenter attendere voluissent.

¹ Act. II, 38. — ² Ephes. IV, 18.

Cum enim dixisset: « Agite poenitentiam, et baptizetur unusquisque vestrum in nomine Domini Jesu Christi in remissionem peccatorum, et accipietis donum Spiritus sancti. Nobis enim hæc est promissio et filiis nostris, et omnibus qui sunt longe quoscumque advocaverit Dominus Deus noster: » continuo subjecit qui Librum scripsit, atque ait: « Et cæteris verbis pluribus testificabatur, dicens: Eripite vos a sæculo hoc pravo. At illi avissime capientes exceperunt verba et crediderunt et baptizati sunt, et adjectæ sunt illa die tria millia animæ¹. » Quis hic non intelligat: « Cæteris pluribus verbis, » quæ a scriptore propter longitudinem reticentur, id egisse Petrum, ut eriperent se ab hoc sæculo pravo; quandoquidem ipsa sententia breviter indita est, cui persuadendæ verbis pluribus Petrus instabat. Ipsa quippe summa posita est, cum dictum est: « Eripite vos a sæculo hoc pravo. » Verbis autem pluribus, ut hoc fieret, testificabatur Petrus. In his verbis erat mortuorum operum condemnatio, quæ nequiter agunt hujus sæculi dilectores, et commendatio vitæ bonæ, quam teneant atque sectentur qui se ab hoc pravo sæculo eripiunt. Jam itaque, si placet, affirmare conentur, eum se eripere ab hoc sæculo pravo, qui tantummodo credit in Christum, etiamsi in flagitiis quibus voluerit perseveret usque ad professionem adulterii. Quod si dicere nefas est, audiant baptizandi, non solum quid credere debeant, sed etiam quemadmodum se ab hoc pravo sæculo eripiant. Ibi enim necesse est ut audiant quemadmodum credentes vivere debeant.

XIV. Spado, inquit, ille quem Philippus baptizavit, nihil plus dixit quam: « Credo Filium Dei esse Jesum Christum²: » et in hac professione continuo

¹ Act. II, 38-41. — ² Id. VIII, 37.